

Cédulák XXV.

– mától egy kicsit nagyobb lett Hollandia területe, Belgium rovására. A határmódosításról a két ország állapodott meg, megváltoztatva az 1843 óta érvényes határaikat. Két kicsiny, 23 futballpályányi nagyságú sziget Belgiumtól Hollandia fennhatósága alá került, cserébe Belgium kapott egy félszigetet, mely négy futballpályányi nagyságú. Ennyi a hír, mely figyelmet alig érdemel. Elgondolom: melyik szomszédunkkal tudnánk megállapodni valami hasonlóról? Természetesen senkivel, már csak azért sem, mert a határokat magyarok közé verték véres vassal, tehát magyarok kerülnének magyarokhoz! És a Ceaușescu meg társai által szándékkal betelepítettek... Az idén lesznek százévesek mostani határaink. Egy hajdani tanárom tolmácsként tagja volt annak az országhatárainkat bejáró nemzetközi bizottságnak, amely 1945 után körbejárta azokat, amelyeket a győztesek az előző háború után szabtak meg. Az általános iskolában egy óra közti szünetben mondta ezt el kettőnknek B. tanár úr az udvari nyűzsiben. Talán konspirált. Több mint félszáz éve mesélte, emlékszem, mutatta is, amint ő beleállt a vízelvezető árokba, melyet a békediktátorok folyóként, természetes hátként térképeztek. Alig értettem, amit mondott, bár néha később fölötölt. Akkoriban olyan időket éltünk, ne mondj semmit senkinek! Izgatásért, ellenséges propaganda terjesztéséért órák alatt valamelyik hortobágyi lágerbe lehetett kerülni, és Recsk sem volt olyan messze... Ma beszélhetsz erről is, de a csüggedés mindent ural. Különben B. a következő tanévben már nem tanított – még megosztotta volna titkát...

– évtizedekig harsogták, a világ megismerhető! Nem esett róla szó, mikor, arról sem, akkor mi lesz, de az állítás tartotta magát – megismerjük, meghódítjuk! Nem ismerem a tudomány mai álláspontját, de az a régi, magabizó hajó elment. A

világ emberi része vagy még tágabban, egészen az univerzumig – nincsen ránk tekintettel, eszében sincs föltárni titkait. Lásd Kennedy-gyilkosság kitakart lapjai, több mint félszáz év után! És megannyi más ügy is, a mind zavarosabb holdra szállástól a színésznőket ért abúzusokig – titkok, gyakran szándékos ködösítés. Júlia menyeyi színésznő, fénylőn mosolyog felénk, lánytestvére ribancnak mondja. Miképpen mi magunk is, hisz életünk jelentős hányadát sötétben éljük, rejtkezve. Nem engedsz fürdőszobádba, ágyéleted tabu, mint az enyém is. Ha meggondolom, miket látnék – nem is akarnám tudni, remélem, más sem az enyémet. És a világegyetem! Hányan gondolkodtak felőle, kémholdjaink beszennyezték a Föld körüli pályát! Valóban jó lenne ismerni legalább legfőbb elveit, ha azok nekünk is hoznának valami hasznot, de így, amit megtudunk, csak ismeretlen kép mozaikdarabkái – üzenetük bármi lehet. Jámbor lelkek aggódnak jövőnkért, mi lesz az emberrel? És tulajdon múltunk szétszálazni nem lenne előbbre való? Ha azt értenénk, mily ördögi taliga hozott idáig – vajon tanulnánk belőle? Isten egyszer már oly igen megundorodott az emberi világtól, hogy vízözönnel pusztította el!

– egyszer jártam a moszkvai Vörös téren, a késő '80-as években. Meglepve néztem a hepehupás, egyenetlen, agyonkoptatott kövezetet, régi, nagy méretű köveit. Arra gondoltam, mint korábban, amikor a tévében láttam a november 7-ei katonai díszszemléket: milyen kockázatos lehet peckesen, feszes sorokban masírozni a havas, síkos kövezeten. Mondják, Sztálin azért parancsolta meg Zsukov marsallnak, hogy lovon fogadja a téren a hadiszákmánynak számító német csapatzászlókat – hátha leesik a lóról. (A győztes lóhátról szemléli a megalázott veszteseket, mondta volna a Politikai Bizottság ülésén...)

Kapkodod a fejed, nézegeted a múlt beszámolóit, és csak hüledezel. Hruscsov 1956 februárjában, a szovjet kommunista párt elhíresült 20. kongresszusán megtartott titkos, majd másnap a New York Timesban közölt beszédében kezdte meg a generalisszimusz (Sztálin szerényen, magának adományozta ezt a címet...) szörnyetteinek kibeszélését, három évvel annak kiszervezése után. A leírások szerint orvost nem engedett magához (cionizmus vádjával börtönbe zárta a Kreml orvosait), testőrparancsnoka rézgálicoldattal kezelte, mint ahogy a Napkirályt gyógyították pár száz évvel ezelőtt Párizsban. Hruscsov beszéde rögtön előrevetítette a katasztrófa érzetét népünk bölcs vezérének (Rákosi), aki önmagát kötelező szerénységgel úgy reklámozta, mint Sztálin legjobb magyar tanítványa... Első ijedségében egyszerű módszert alkalmazott: elhallgatta, mit is hallott a Kreml nagytermében Hruscsovtól, könyékig véresen. Aztán a generálist hamar kirakták a mauzóleumból is. (Állítólag ugyanaz balzsamozta, aki Iljicsset, csak akadt egy kis gond, mert időközben a balzsamozó elkerült a Gulagra, de hála a legendásan precíz szovjet bürokráciának – megtalálták. Élve.) Mindezt még nem tudtam akkor azon a szürke és unalmas téren, csak olyan nyomasztó érzés kerített hatalmába. Lázadóvá kell válnod, ha kimondod az igazat, legalább egy részét... Angyali ifjúságunk, kortársaink már pöknek az egészre. Ja, hogy milliók meg milliók sorsa volt e szörnyek miatt halálhörgés, siralom... Felejtjük el!

– elemi ösztön. Természetesen meleg víz nélkül nőttünk föl, de a gázon lehetett forralni, aztán a nagy lavórban fürdeni. Már amíg belefért az ember. Később a Tisza áldott hullámai, majd amikor a partfürdőn megnyíltak a meleg vizes medencék – beköszöntött a boldogság. Tavasztól késő őszig. A '70-es évek házgyárai, és persze lett meleg vizes fürdőszoba. Na jó, inkább kis pancsolás a kádban, de minden napszakban, és tiétek. Most a hétvégén eltűnt a bojlerből a gáz, kialudt az őr láng, a korábban barátságos fürdés helyett következetes hideg, reggel, délben, este. Alig néhány napos volt a böjt, mégis vágyott állapot lett az addig megszokott. Mit megszokott – észre sem vetted! Természetes mozdulattal megcsavartad a csapot, és folyt, ha akartad,

ömlött a forró víz, égette a kezéd. Most még élvezed, de kis idő, és elfelejtéd, milyen kincs... Hálátlanság? Kár, de jórészt így vagyunk mindennel. Ha észrevennénk, mikor süt a nap – több örömünk lenne.

– a Miatyánk kezdetű imádság különös kérése Istenhez: ne vígy minket kísértésbe. Ne tedd ezt velünk, Uram, hisz oly könnyen elbukunk, könnyörög a fohászokodó. S valóban – az ember esendő. Ősz öregek buknak porba, nyilvánosan szembesülve korábbi vétkeikkel. Megküzdötte életét, túljutott meredélyein, s most lám megbotlik egy bankbetéten, a kolléganő rosszul gombolt blúzán, késve rátörő, mégis oly pusztító vágyain... Ne vígy hát kísértésbe, Uram, már erőtlenség vagyok a küzdelemre. De amíg élsz, kísértések közt vezet az ösvény, mindhalálig. Életutad a nem múló kísértések völgyében kanyarog. Ferenc pápa most új fohászt javasolna: „Ne engedd, hogy kísértésbe essünk.” Vajon megvédhet-e Isten magamtól, ha próbára tenném erőm? Kisded lennék, kit széltől is óvjon? Nagy László szépségesen kevély sora: „nekem a kérés / nagy szégyen, / adjon úgyis, ha / nem kérem.” Légy hozzánk kegyes, Uram.

– bunkósodik, már el is bunkósodott ez a világ, mondja az orvostanár. Professzor úr, Hamvas Béla a mi időnket előrelátón úgy jellemezte, mint a csőcselék kora... Természetesen ismeri a bölcselő munkásságát, megvette mind a huszonvalahány könyvét... Tájékozottsága messze túlmeleg minden elváráson, de van köztünk ilyen is. Nyomasztóan kicsiny kivétel, elenyésző. A valóság, hogy még sohasem lehetett ilyen alacsony a gondolkodó emberek száma, már csak az óriásra duzzadt emberlélekszám miatt sem, mint éppen ma. Pedig még sohasem volt ilyen közel hozzánk a végtelen, de mérhető világ – ezért nem ismerhettük ilyen pontosan tudásunk korlátait sem. Az emberek gigászi tömegét sosem látott szakadékok szabdalták, és nem csupán a javak birtoklásában. Nem a fölfoghatatlan mértékű gazdagság és ennek ellentéte, a mélységes szegénység által különbözünk csupán. Testi-lelki adottságok, élethelehetőségek, értelem és képesség – megannyi szakadék, csakúgy az életmód, világképek – fényévekre került a vékony elit és a tengernyi tudatlan... És a hatalom! Korunkban

kik a világ urai? Kik kerültek a csúcokra? Milyen lesz holnap az ember? Képesek leszünk még együtt élni, akár csak egy-két évtized múlva is? Vagy nem is fontos töprenkedni? Ő már rég elrendezte jövőnk? Vajon mire mennénk, ha ismernénk a válaszokat?

– a Szent Korona hazatérésének 40. évfordulója alkalmából hétvégén nyílt nap volt a Parlamentben. Hosszú sorban álltak az érdeklődők az épület előtt. A riporter középkorú asszony előtt állt meg, aki megilletődötten beszél, mondataiból kiemeltek néhány szót, azt halljuk: egy kis faluból jöttek a fővárosba, a magyar Parlamentbe, látni a Szent Koronát! Ennyi élmény sok egy napra, sügja kissé pirulva, nehezen találva szavakat... Ezután két nyugdíjközeli vidéki asszony beszél hal-kan, szinte mérlegelve szavaikat, nehogy többet mondjanak, így is elcsuklik a hangjuk. Még soha nem jártak a Parlamentben, egyikük csodálja és dicséri, mondván, milyen gyönyörű épület, talán a legszebb az egész országban... Másikuk innen folytatja, már-már suttogva, de kimondja, nem tudja visszafogni magát: a miénk ez a gyönyörű Parlament és a korona, a magyaroké, és nekünk ez a világ legszebb épülete! A mi Parlamentünk! Mindkettejük szemében könny csillan, a kamera elfordul tőlük. Ezeket a szavakat nyilvánosan évtizedekig tilalmas volt kiejteni magyaroknak – Magyarországon. Ma is kockázatos, példaképeink, a „mértékadó értelmiségiek” nem is mondanak ilyen sovén elfogultat, helyette olykor szimpla hülyeséget beszélnek – mind szűkülő körnek. Nem is mondom a legutóbbi példát, egy öreg író iránti, hajdani tiszteletből... Ezek a Szent Korona-látogatóba jött emberek pedig – dolgoztak, dolgoznak világéletükben, amíg a karjuk emelni tudják, és eltartják a sok „nagyembert”. Azok cserébe gátlás nélkül beszélnek a Parlamentben csakúgy, mint azon kívül. Nálunk mindig így ment ez hol Budán, Bécsben, Pozsonyban, most másutt... Nagy nép vagyunk, eddig még túléltek népük iránt tiszteletlen urainkat.

– érzékeny téma, óvatos fogalmazás, könnyen megsértődhet valaki. Naná, arról készítették nemzetközi összevetést, hogy az egyes nemzetek polgárai politikai ügyekben mennyire tartják hiteles tájékoztatónak a hazai médiát.

Természetesen ezúttal is listavezető a művelt Nyugat, mert Hollandia, Kanada, Németország tévénezői, újságolvasói és rádióhallgatói 70% fölötti arányban voksolnak a hazaira. Vivát! Példa a polkorrekt beszédű német média, ahol ugyan nem írták meg a kölni szilvesztert (SE!), jószerevével csak annyit, amennyi a magasságos hatalomnak használ... A legutóbbi időkben mégis kezdenek derék olvasóik kérdezni – miért látnak mást az utcán, mint a képernyőn? De oda se neki, a skandinávok is alig maradnak le, nekik 66%-ban tuti a hazai média! Stockholm biztonságos hely, a hullák, amelyek a skandináv krimikből kiborulnak, írói munkásság! Nálunk bezzeg! Politikai ügyekben az olvasók-nézők-hallgatók 42%-a hisz a hazai média tájékoztatásának. Hát igen, sóhajtának sokan, a független szoci politikai napilapot bezárta az ármány – mert nálunk ilyen is van, akarom mondani, volt. Persze, mindig van lejjebb hitetlenségben is, mert a lengyelek, olaszok, spanyolok még kisebb arányban hisznek saját sajtómunkásaiknak, nem beszélve a görögökről, ahol még 20% sincs a hívekből... Nagy kérdés, akkor kinek hisznek Európában, Berlinton keletre. Bár ahogy elnézem Merkel asszony küzdelmét a hatalomért – mintha ott is omladozna a várfal...

– öregek magánya – arasznyira a haláltól. Nincs vigasz, jó pillanataid mögött is sötétségtől hőkölsz. Nem ismerve nem tudtad, mit rejt az út, most látod csak – kincset kaptál induláskor, dőrén herdáltad. Nem konyítottál időhöz, élethez – csak szálltak perceid számolatlan, mint megannyi napszirom – bőven van még, hitted mennyi éven át... Most bezzeg gyűjtenéd szelencébe, zárnád titkos fiók mélyére – múljon lassan mi még hátravan. Szól a holló – soha már! Rikácsán összerendezsz, félbehagyod sürgős dolgod is – lelked mélyén már várod a hívást, mely mindent fölülír. Még áztatod magad, másokat, látszatra nyugodt maradsz, állva várod! De azért tudod, álarcod mögött riadt szemed, mosolyod eltévedt, már-már nyegleség. Hiába minden – időd lejár, szereped nincsen mód újraélni. Lehet, bújsz függöny mögé, vacogva mondd, mit sem számít a téli sötét, majd tavasz lesz, és rosszkedvünk telét York napsütése fújja szét – de már Shakespeare is csak szavával van jelen, az ágáló színész, ha

volt is, szertefoszlott... Szonettjeit mások szavalják, szerelmei por és hamu... Sötét délután, a napszak temetést idéz. Megtérni vágyasz eleidhez? Ördögöt! Még jöhet tavasz, ha éppen nem is neked, még fohászodhatsz kegyelemért, régiek megkopott üzenetei még útszéli virágok, nyílnak eléd, de tudd – sosem volt jogod a csüggedés! Igen, a porban, lelkek és göröngyök közt botolva, de mégis csak egy nagy, ismeretlen úrnak vendége lehettem én is. Áldassék érte szent neve.

– helyzetképek. Román regényíró könyvének egy részlete Nagybányán játszódik. A város hajdanán festőivel írta föl magát Európa képzőművészeti térképére, azóta nemigen történt ott megrendítő. A regényíró most itt járt, és betért egy trafikba, ahol az előtte érkezők (hallj csudát!) nem román nyelven beszéltek! Így amikor a regényíró sorra került, hitetlenkedve kérdezte, milyen külföldi nyelven beszéltek a vásárlók. A trafikos földhözragadt választ adott: németül és magyarul kérdezték őt, mert itt sok évszázada élnek együtt szászok és magyarok románokkal! A román szerző annyira föllelkesült élményén, hogy írásában eredeti formájában közli ezt a párbeszédet, lábjegyzetben a román fordítást. Boldog időkben (mikor voltak?) érdemes lenne tűnődni, vajon milyen önképük van szomszédainknak, ha számukra a nem román anyanyelvű honfitársaik külföldiek benyomását keltik. Nem találgatok arról sem, milyen képzeitek lehetnek saját történelmükről, hiszen az elmúlt évszázad két világháborúja végén a győztesek oldalán ültek, csakúgy, mint minden szomszédunk, az osztrákokon kívül... Nem mélázok a más nyelvű, más kultúrájú polgártársaik iránti megértésükről hozzánk mérve hatalmas országukban, mert még fölidézhető a közelmúltbeli akasztásos fenyegetés – mely, ha politikai hátsó szándékból is, de elhangzott! Más: a minap kétszer is visszatértem egy vezető brit zszurnaliszta cikkéhez, melyben azon aggódik, mi

lesz meleg honfitársaival a brexit után, hiszen az EU-ban deklaráltak a melegek jogai, hazájában nem! Vajon milyen vérszomjas kalózunokáknak véli a briteket, akik most rászabadulhatnak (!) a melegekre! Nem írom tovább szép új világunkat, helyzetképnek ennyi is megteszi...

– a gyerek fölháborodott, amiért egy részeg ember verseivel kell foglalkozniuk, amelyeket „hót részegen” böfögött ki magából! Tanár néni beavatottan elpletyózta az osztálynak, szegény Ady úr folyvást alkesz volt, ivott egész éjjel, másnap csak rátöltött. Mondom neki, te is, én is berúghatunk, mint albán számár (régén így mondták), fia vers nem jön ki belőlünk, az ő költeményeihez hasonlítható végképpen nem. Továbbá nem részegen írt, hanem a másnap rátörő bódulatban, testét-lelkét roncsolva. Különb is, ő maga rég porlad, versei ragyognak. Akkor is, mi köze neki részeg állatokhoz, miért vegye őket komolyan? Bátyja rátromfol, versek... Amikor könyvet olvas (tényleg olvas háborús könyveket!), egyszerre elképzeli, ami a papíron van – ezért olvas. De verset olvasni – sose szeretett. Egy műszaki embernek nem ebben az életkorban kell a vers felé fordulnia, próbálnám árnyalni a képet, de csak lesújtó nevetés. És éppen a minap beszélt egy tudós elemző is Jókai lesújtó megítéléséről a diákok körében, kinek leírásai dagályosak, unalmasak – hősei fekete-fehér papíralakok... Az a régi világ, amikor regény pótolta a természetfilmet, a világ körüli utazást, Tolsztoj méreates könyveit nyaranta is kézbe vették, Hans Castropnak, „az élet féltett gyermekének” utazását érdeklődve (olykor meghatottan) követték, 3 forintos (!) Olcsó Könyvtárban olvastál a világról – ezek az idők elmúltak... Manapság filmet néznek, csetelnek a mobilon, nem költenek könyvre vagy más ilyenre, mint hajdanán. Se kárhozzatni, se dicsérni – tudomásul venni. De ettől még születik vers!